ROEPING

JAARGANG 33 - NUMMER 1 - MEI 1957

ROEPING

CULTUREEL MAANDBLAD ONDER REDACTIE VAN
PAUL HAIMON - HARRIET LAUREY - M. MOLENAAR M.S.C.
PROF. DR. J. PETERS C.ss.R. - MICHEL VAN DER PLAS
GABRIEL SMIT - LAMBERT TEGENBOSCH
UITGAVE: H. GIANOTTEN, TILBURG

Jaargang 33 — Nummer 1 — mei 1957

INHOUD

Michel van der Plas: Een nieuw lied van het werk 1
Paul Haimon: Poëzie van vroeger 11
Herman van den Bergh: Socratisch 15
Marce, Evangelista Meus 17
Jan Boelens: Twee diagnosen 18
Charles Eyck: De Cravat 20
Leo Herberghs: Gedichten 25
Ton Neelissen: Het lied van Swaffer 28

KRONIEK

Lambert Tegenbosch: Heilig en schaamteloos 44
Henri Bruning: De zondagspreek 48
Michel van der Plas: Het evangelie en het zondagsevangelie . 56
Gabriël Smit: In memoriam Otto van Rees 57

JOURNAAL

Notities van: *Gabriël Smit en Lambert Tegenbosch* . 59

NIEUWE BOEKEN

Nieuwe Boeken 62

Noot van de redactie: Met ingang van dit eerste nummer van de nieuwe jaargang is het redactie-secretariaat in handen van Lambert Tegenbosch, S. Wilfriedstraat 11, Eindhoven, tel. K 4900 - 8742.

Op het omslag een vignet van Otto van Rees, dat de schilder bij een gedicht van Gabriël Smit deed afdrukken en op zijn zestigste verjaardag zijn vrienden aanbood.

iets doen 'wat daar ook van komt', uitsluitend met de intentie recht te handelen, met al de moed van de heilige en schaamteloze, die hebben wij eigenlijk allang geborgen in een begrip dat dieper gaat dan geformuleerde overeenstemming bereiken kan. Dat is geen afdingen op dogmatisch geformuleerd geloof. Er is een soort rustig van geloof verschillen tussen Anna Blaman en de gelovige mens; er is van de andere kant een soort onrustige geloofsovereenkomst. De ernst waarmee zij zich bezig houdt met precies dezelfde dingen waarmee de gelovigen zich eveneens, maar hoe vaak minder ernstig, bezig houden, is een bodem die de ongelovige en gelovige beiden staanplaats verleent. Zij beleeft een 'eenzaam avontuur', menende dat 'het leven zich niet leent voor geluk'. Maar dat is immers de verwante onrust van elke gelovige. Daarmee zuigt het verleden haar niet terug binnen vangarmen die haar verstikken. Er is een wereld voor de mens die deze wereld niet is. Als hij er komt zal hij denken wat King denkt uit *Eenzaam avontuur:* 'Dit is de wereld, was ik er ooit eerder?'

De P. C. Hooftprijs is dit jaar toegevallen aan een moedig auteur *. Haar ernst is heilig en schaamteloos.

Lambert Tegenbosch

DE ZONDAGSPREEK

Het wordt niet recht duidelijk waarom Michel van der Plas zo verbolgen reageert op Van den Eerenbeemt's onverschilligheid [of agressief geworden onaandoenlijkheid] t.a.v. de zondagspreek. Zelf zegt van der Plas: 'Natuurlijk zijn er veel [preken] niet te genieten' én: 'natuurlijk zijn veel predikanten slecht bedeelde sprekers'. Inderdaad! En *hoe* natuurlijk is dat zelfs! hoe natuurlijk als men bedenkt welk een leger predikanten er iedere zondag nodig is [om het meest sublieme, Gods woord, toe te lichten] en hoe weinig mensen er van nature in staat zijn hun gedachten anders dan weinig- of nietszeggend te formuleren of hun innerlijk leven anders dan in triviale gemeenplaatsen onder woorden te brengen. Men overdrijft niet als men zegt dat zeker 90% der mensen elk spoor van natuurlijke begaafdheid in dat opzicht mist. Deze onmacht der velen — van nature *ontvangenden* en niet *reproducerenden* — neemt toe naarmate het onderwerp verhevener en spiritueler is. Weliswaar heeft het sublieme [i.c. het Evangelie] ook een eenvoudige kant, maar over dát eenvoudige met een accent van authentieke innerlijkheid te spreken stelt nauwelijks minder grote eisen, veronderstelt nauwelijks geringere natuurlijke begaafdheden dan de sublieme kant ervan overtuigend te vertolken. Het probleem wordt

* Van Anna Blaman zijn de volgende werken verschenen: *Vrouw en vriend*, roman; *Eenzaam avontuur*, roman; *De Kruisvaarder*, roman; *Ram Hornc*, novellen; *Op leven en dood*, roman. Alle uitgegeven bij J. M. Meulenhoff te Amsterdam.

stellig niet vereenvoudigd — allerminst zelfs — door de eis dat men Gods Woord ook eenvoudig en voor de menigte verstaanbaar moet vertolken. De volheid des harten en de goede wil [die zich oprecht inspant] zijn beslist niet voldoende, al zijn er uitzonderingen gelijk de pastoor van Ars en zelfs op een veel lager plan van persoonlijke heiligheid en geestelijk leven. In het algemeen echter moet men stellen, dat zonder een natuurlijk vormvermogen het woord als woord steriel, alledaags, leeg en zonder overdracht blijft, en met 'vormvermogen' bedoel ik beslist niets artistieks, maar enkel: het helder en zuiver, eenvoudig en overtuigend stém kunnen geven aan wat de spreker innerlijk bezighoudt; slechts daardoor vermag het woord *als woord* doorgave te zijn en als zodanig de liefde van de toehoorder te wekken. Dit natuurlijk vormvermogen is een zeldzame exceptie. — Er zijn ontelbare mensen die, ieder op zijn niveau, oprecht van kunst genieten, maar die, zodra zij over kunstwerken en hun vreugde eraan het woord nemen, niet verder komen dan middelmatige opmerkingen, chlichéfrasen, chlichébeelden, gemeenplaatsen, napraten van anderen en, ter camouflering van die vernederende onmacht, een [hoe kan het anders?] onecht, oneigen, vals en opgeschroefd pathos. Slechts weinigen zijn in staat hun artistieke reacties te ontraadselen, tot bewustzijn te verhelderen en te vertolken, nog minder ze te reproduceren op het niveau van het ontvangene.

Nu stelle men zich eens een literair leven voor dat hierin zou bestaan, dat al die lezers [zoals gezegd: oprechte kunstgenieters] tevens als voorlichter fungeren. Wat zouden we te horen krijgen, en: hoe 'niet te genieten', hoe onnoemlijk eentonig en naargeestig zou het literaire leven worden. Men mag al blij zijn dat de enkele literaire maandbladen niet al te slecht voor de dag komen, maar zelfs voor die beperkte vraag [aan voorlichters] blijkt het aanbod vaak nog te gering; en onmiddellijk buiten de maandbladen ... hoeveel artistiek jargon, hoeveel napraten, hoeveel pathetische quasi-gevoeligheid ontmoet men dan reeds. — Met de preken — elke zondag een ontelbaar leger predikanten vergend — is iets dergelijks aan de hand: merendeels uitsluitend-ontvangenden worden gedwongen tot meedelen, reproduceren, het eigen ervaringsleven onder woorden te brengen, en dit vaak ook zonder dat zij de vermogens bezitten om het geestelijke [of om die meest verheven waarheid der aarde] ook waarlijk diep of oorspronkelijk te beleven. Zij zijn zonder twijfel oprecht in hun beleven, maar het blijft, als zoveel oprecht kunstgenieten, een beleven veelal aan de oppervlakte. Ook hier is de vraag veel groter dan het aanbod kán zijn, welk aanbod nogmaals verkleind wordt doordat priesters, die door hun natuurlijke begaafdheden uitmunten, vaak maar al te snel en definitief naar andere dan parochiële werkzaamheden worden afgevoerd. — Inderdaad, er is weinig reden verwonderd te zijn over het feit, dat de preken in de meeste gevallen niet zó openbarend zijn; men kan met M. v. d. Pl. in alle gemoedsrust

vaststellen: '*natuurlijk* zijn er niet veel [preken] te genieten', '*natuurlijk* zijn veel predikanten slecht bedeelde sprekers'.

Hoe komt het dan, dat men — jong zijnde — de eerste, bewuste confrontatie met de hier bedoelde preken zo teleurgesteld en verontwaardigd verwerkt? Men verwachtte blijkbaar iets anders dan wat v. d. Pl. — enigszins bezwerend — zo 'natuurlijk' acht. Waarom verwachtte men iets anders? Daar zijn, dunkt me, wel enkele redenen voor op te geven. — Wanneer leken met moeilijkheden zitten, geloofsmoeilijkheden, huwelijksmoeilijkheden, situaties die ze menselijkerwijs niet aankunnen, wordt hen gemeenlijk niet veel minder gesuggereerd dan dat ze met de genade alles kunnen overwinnen, mits ze maar met de genade meewerken [en blijven meewerken: volhouden], en men wijst hen op de Sacramenten, de genaden van staat, de noodzaak van bidden en blijven bidden etc. Die overtuiging, dat alles zo ongeveer een kwestie is van genade en meewerken ermee, blijkt dan ook bij een godsdienstige jeugd telkens weer een soort tweede of eerste natuur. In die sfeer is het niet zo verwonderlijk dat leken, vooral jonge, oprecht godsdienstige leken, verwachten dat die genaden ook voor de priesters bestaan, aan hen hun vruchtbaarheid bewijzen, dat i.c. de genade van staat ook wel eens het natuurlijk onvermogen om aan hun inwendig leven in woorden vorm en gestalte te geven, completeert. Anders gezegd: ze verwachten niet zo dadelijk dat de priester, ook in die zo belangrijke priesterlijke verrichting als het toelichten en verkondigen van Gods Woord, ondanks de genaden van staat steeds maar weer niets anders is dan zijn natuurlijk onvermogen. Die verwachting mag dan dom zijn [de genade heft de natuur niet op], in de concrete sfeer van het katholieke geloofs- en genadeleven is die jeugdige verwachting, met alle eraan verbonden désillusies, allerminst onbegrijpelijk of ongewoon. Te minder onbegrijpelijk, omdat de priester wegens zijn priesterschap telkens weer en niet zonder doordringende nadruk wordt beschreven of voorgesteld als verheven boven alle stervelingen — uitverkoren als hij is om de voltrekker te zijn van het goddelijk mysterie der transsubstantiatie. Niet één katholiek heeft dan ook moeite de opmerking van de heilige te verwerken die zeide, dat hij, als hij een engel en een priester zou ontmoeten, eerst de priester en vervolgens de engel zou groeten. Dit moge dan uitsluitend bedoeld zijn om de waardigheid van het priester*schap* te illustreren, maar in de irreële, godsdienstig-overspannen sfeer welke ontstaat door het eenzijdig beklemtonen van de priesterlijke waardigheid, kan het niet uitblijven dat een godsdienstige jeugd ook de méns die de priester is overschat en andere dingen van hem verwacht dan hij geven kan, en dat de confrontatie met de mens, met diens gewoon menselijke onmacht, een diepe teleurstelling voor hem wordt, want week na week, jaar in jaar uit constateert hij vrijwel niets anders, — niets anders dan een gewoon menselijke onmacht, en dat doorlopend. Want

zoals ik al schreef, slechts weinigen van het iedere zondag noodzakelijke leger predikanten zijn in staat anders dan triviaal hun religieus ervaringsleven etc. onder woorden te brengen. Men strijke dit kleine aantal uit over al de parochiekerken, en men zal moeten concluderen dat de kans van de gelovige een goede predikant te ontmoeten, minimaal is. Het gebeurt dan ook bij hoge uitzondering — voor ieder van ons — dat die, voor sommigen trieste werkelijkheid der preken verbroken wordt door een woord dat opklinkt, waarlijk, als een woord des lévens, dat zuiver en helder is als de wateren des levens waarvan men dronk en leeft.

Om de teleurstelling van de jonge godsdienstige mens te begrijpen, en zeker die van Van den Eerenbeemt, moeten we echter nog een andere consequentie van de menselijke kant van het priesterwoord in onze aandacht betrekken.

De onmacht van de gemiddelde priester om het eigen woord tot een levend woord te maken, om door de stugge altijd weerbarstige dorheid en eendere ontoereikendheid van zijn woord heen te breken en de levende kern ervan te doen oplichten, is een onmacht die eveneens de priester zelf ervaart, precies zo duidelijk en op de duur ontmoedigend ervaart als de willekeurige kunstgenieter die week na week zijn artistieke reacties en overtuigingen onder woorden zou moeten brengen. Is zijn woord weinig zeggend, het blijkt ook zonder noemenswaardige weerklank, — het een volgt uit het ander. Dat ontmoedigt de priester wellicht nog meer dan de ontdekking van zijn onmacht. Het is deze tweevoudige ontmoeting die niet zelden eindigt [en vaak vrij snel eindigt] met het gevoel dat het preken, behalve een opgave waartegen men niet is opgewassen, een wekelijks weerkerende last is, een vrijwel doelloze en uitzichtloze bezigheid. De preek wordt dan wel een met toenemende onlust aanvaardde verplichting en dan weldra een sleur, een verrichting zonder innerlijke deelname, zonder waarachtige bezieling. Inplaats daarvan de povere climax van wat kunstmatige, beroepsmatige kanselpathetiek. — Het kan dan beslist wel gebeuren, en heus niet zo zelden, dat de predikant de indruk wekt woorden te spreken die hijzelf niet gelooft. Die indruk is geen 'kras staaltje van kwade wil', maar even natuurlijk als al het andere dat van der Plas zo 'natuurlijk' vond.

Voor v. d. Erebeemt's teleurstelling of ongeinteresseerd luisteren is nog een andere oorzaak aan te wijzen, en het is enigszins bevreemdend dat v. d. Pl. die niet noemt of heeft opgemerkt, want het is vrijwel het eerste dat de bewuster levende jonge religieuze mens opmerkt; het houdt immers ten nauwste verband met alles wat hem van dag tot dag als gelovige zo intens [en pijnigend vaak] bezighoudt. De jonge religieuze mens, die zich van de dingen dezer wereld rekenschap begint te geven, worstelt weldra met de noden van zijn tijd, met zijn houding [als christen] in de tijd, met de vraag hoe het geloofsleven eigentijds gestalte te geven en het een levend en creatief antwoord te doen zijn op

de vragen van het tijdgewricht waarin hij leeft. Er is in de practijk, de vormgeving van het geloofsleven zoveel verouderd, verward, verwilderd, achterhaald, voorbij; er is zoveel onhoudbaar geworden en nietszeggend meer; zoveel moet herzien en gezuiverd worden of als geheel afgedaan worden beschouwd; op zoveel vragen ook — zo blijkt hem weldra — moet het antwoord uitblijven nog of voorlopig en onzeker zijn. Door dat alles kan het gebeuren dat niet enkel de traditionele vormgeving, maar ook het geloof zelf hem iets betwistbaars wordt. Zoveel is en blijft onduidelijk. Het tijdsgebeuren is als een monster in het donker dat ons overvalt, aanvalt, dan hier, dan daar, dat onze zekerheden stuk voor stuk bedreigt en hoevele ervan ons ontrukt. Dit gevecht is zijn meest wezenlijke en vaak beklemmende realiteit, datgene wat hem, juist als gelovige, van dag tot dag bezighoudt, dat hem uitdaagt en activeert, maar ook kwelt en doet vertwijfelen, dat zijn moed is, maar evenzeer zijn ontmoediging en moedeloosheid. Het is niet alleen een worsteling ván zijn geloof. Het wordt ook — hoe snel vaak — een worsteling óm zijn geloof [het behoud ervan]. — Nu wil ik allerminst betogen, dat de predikant het antwoord op deze geloofsdrift en geloofsnood moet zijn. Het is immers duidelijk, dat waar geheel de christenheid — bevangen in een diep ingrijpende Umwertung — nog zoekend en worstelend is, de nieuwe contouren, de nieuwe vormgeving, de nieuwe inhouden van het religieuze leven niet plotseling en compleet en alles verhelderend in het woord van de predikant voor ons kunnen staan. Duidelijk en geheel aanvaardbaar is eveneens dat de gemiddelde mens, en eveneens de predikant, ook het probleem van een tijd en het daarmee gestelde religieuze probleem slechts aan de oppervlakte beleeft [is de ervaring, aan de oppervlakte te blijven, in de grond niet de verontrustende ervaring van *eenieder*, het meest misschien nog van hen die zich het intensiefst met het probleem van een tijd bezighouden?]. De problemen — zo blijkt steeds meer — zijn zoveel groter dan wij zijn. Het kan zelfs geen verwijt zijn, dat de predikant het antwoord op wat zo duister en gecompliceerd is geheél schuldig blijft. En waarom ook zou men zulk antwoord juist van hém verlangen? Hij kan immers over zovele àndere, wezenlijke realiteiten van het geloofsleven onderrichten, waarheden die hun geldigheid behielden, die een eeuwiger geldigheidsduur bezitten dan wat in het waarheidsverstaan nieuw is, modern, hedendaags verstaan [en dat met elke nieuwe tijd wisselt], waarheden die even eeuwig en onveranderlijk zijn als het Evangelie. — Neen, het is niet omdat hij dát woord, dat antwoord, dat bevrijdende eigentijdse antwoord niét hoort, dat de jonge katholiek van het kanselwoord vervreemdt, maar omdat hij over datgene waarbij hij als gelovige zo totaal en kwellend betrokken is, zelden iets anders verneemt dan — in het armelijke kanseljargon dat in zich reeds zo verschaald is — de geijkte platitudes der vergaderzalen: de vijandschap der wereld enerzijds en deze als de volgeling van

Christus voorzegd, en anderzijds het vertrouwen, de vlotte perspectieven, het reeds bij voorbaat zegevieren [wegens de uiteindelijke zegepraal, eveneens voorzegd], — zegevieren zonder dat de predikant blijkbaar beseft waarover er gezegevierd moet worden. De jonge katholiek luistert, maar weldra luistert hij moe en verveeld, en weldra luistert hij niet meer. Hij ervaart het allemaal als levensvreemd en 'voorbij', en inderdaad, al die frases waren al een mensenleeftijd geleden vele, vele jaren lang voorbij; en dát, dat woord, die vertolking [van een tijd en van het woord Gods], en niét het Evangelie-zelf, bedoelde v. d. Eerenbeemt, en bedoelde hij duidelijk, toen hij vaststelde dat 'die onderwerpen honderd jaar geleden hun actualiteit al verloren hadden' [men geve er zich eens rekenschap van wat, ook in Nederland, honderd jaar geleden religieus actueel is geweest; men denke aan Allard Pierson en diens tijdgenoten].

Van der Plas — een beetje al te braaf en pathetisch — zegt: 'Dat zovelen er een afkeer van hebben [van de preek] illustreert alleen maar mijn mening dat wij ons niet meer de les willen laten lezen'. Daarmee verwijdert hij zich toch wel erg ver van de gewone werkelijkheid van alledag [i.c. die van de zondagspreek]; en al te pathetisch en braaf die realiteit ontwijkend is ook zijn suggestie, dat er in die preken iets is dat 'te groots', 'te gebiedend' of 'te onontkoombaar' is om het in het centrum van ons gedachten- en gevoelsleven te willen plaatsen. Kom, kom, gelooft v. d. Plas dat nu zelf. Hij doet alsof de preek in de toehoorders tot een soort strijd wordt, op leven en dood, tussen God en satan! Er zijn echter talloze katholieken die het Evangelie ['de les' bij uitnemendheid, als men die term beslist wil bezigen] met grote gretigheid lezen en blijven lezen, doch voor wie de preek een met elke zondag weerkerende beproeving is. Wat mij persoonlijk betreft: ik heb het Evangelie, ondanks alles wat het van ieder van ons vergt en blijft vergen, nooit ondergaan als een 'les' waarvoor ik beducht moest zijn, ik heb het altijd primair ondergaan als het woord DES LEVENS, als een BEVRIJDEND woord, als een blijde boodschap. Toch kan ik niet zeggen, dat ik — in mijn argeloze onbeduchtheid voor een persoonlijke les — geanimeerd of gegrepen naar de preken, die in mijn leven hebben opgeklonken, geluisterd heb. Ik heb ze lange tijd, behalve een geheel onbegrijpelijk verschijnsel, een niet geringe kwelling gevonden en ik geloof dat ik de priesters, die me met hun zondagspreken ontroerd hebben [werkelijk 'aangesproken'] op de vingers van één hand kan aftellen; en merkwaardig, onder die weinigen was er maar één 'spreker', een 'redenaar', en die ene, daar ben ik zeker van, heeft me van die weinigen nog het oppervlakkigst ontroerd. En de drie, vier, vijf anderen . . .? De eerste was een parochiepastoor, een dominicaan, die nooit iets 'bijzonders' zei, men kan wel zeggen: die altijd hetzelfde zei, en dat zelfde altijd even onbeholpen of eenvoudig, maar zo hartroerend oprecht en vervuld van een stille en tegelijk mannelijke blijdschap dat ook het

hart van de toehoorder, die dit accent hoorde, van blijdschap vervuld werd en het 't beste in hem beroerde en activeerde. De tweede had in het geheel geen voordracht en was bovendien zo nerveus dat hij na enkele momenten zijn tekst voor de dag moest halen om de rest voor te lezen. Hij had geen stem en geen gebaar. Hij had inderdaad 'niets mee', maar wat hij zei behoorde tot het meest spirituele en persoonlijke dat ik in mijn leven van de kansel gehoord heb. En ik was beslist niet de enige die hevig geboeid naar hem luisterde. De derde was wat men noemt een 'geboren predikant'; ik vond hem, in die jonge jaren, prachtig, om zijn woordkeus, zijn beelden en gelijkenissen evenzeer als om zijn gebaren en stem. Maar ik heb — na en naast hem — ook kunnen constateren, dat er 'geboren predikanten' zijn, die helemaal niet ontroeren of 'aanspreken'. En de vierde: hij was zo jong en vurig en verstorven in die eerste jaren van zijn priesterlijke arbeid; hem horend dacht ik — zelf ook jong, erg jong —' dat is of wordt vast een heilige', maar na enkele jaren was hij in zijn gedrag nog enkel ridicuul [hij werd meer en meer 'acteur'] [hoe dat zo kwam kan ik alleen vermoeden doch doet hier verder niet ter zake] en zijn preken werden het toen ook. De vijfde... Maar het is onnodig over deze reeks verder uit te weiden.

Als ik zo de kleine reeks parochiegeestelijken naga, die me ontroerd heeft of die me geboeid of enkel maar met aandacht heeft doen luisteren, dan kan ik niet in ernst zeggen dat de uitwerking van hun woord in de eerste plaats aan mij lag, dat ik me voor hén openstelde en voor de anderen critisch, bevooroordeeld of vijandig afsloot. Trouwens, lang vóór de mens zijn reacties critisch begint te verantwoorden en er van een 'oordeel' sprake is, heeft hij zijn 'keuze' al gemaakt: het een láát hem leeg, op het ander reageert zijn wezen positief. Neen, het lag uitsluitend aan hén, aan hún woord, en daarmee aan iets van hún wezen, aan iets dat *zij* hadden en vele anderen *niet*. En wat die weinigen wékten was enkel blijdschap. Niét om het uitblijven [of ontvangen!] van een 'les' die men zich persoonlijk zou moeten aantrekken, maar om het vernemen van Gods woord, om het plotseling en onnaspeurbaar wáár worden van het weten, dat het woord Gods niet alleen de Waarheid maar, belangrijker, het leven zelf is.

Als ik afzie van de 'geboren predikant', dan bevestigen de weinigen wier woord me als woord wist te treffen, hetgeen ik aan het begin van dit artikel opmerkte, nl. dat de uitzondering die de pastoor van Ars was, doordat hij wist te treffen zonder dat zijn woord als zodanig van vormkracht getuigde, ook op een lager plan van persoonlijke heiligheid en geestelijk leven voorkomt. Maar dat is uitzondering. In het algemeen moet men vaststellen, dat zonder een natuurlijk vormvermogen het woord leeg en zonder overdracht blijft, of anders

gezegd: blijft op het plan van de kunstgenieter die week na week gedwongen wordt zijn reacties onder woorden te brengen.

Moet men stellen dat dit onvermogen als algemeen verschijnsel geheel 'natuurlijk' is, anders gezegd, dat de preek een middel is waarvoor vrijwel nooit de mensen voorhanden zijn die dat middel vruchtbaar en doeltreffend kunnen hanteren, dan is deze natuurlijke situatie misschien nóg een aanwijzing voor de juistheid van de stelling dat de preek een niet zo belangrijk middel is om de gelovige dichter bij God te brengen *. En dat lijkt me allerminst onwaarschijnlijk. In ieder geval: onnoemlijk belangrijker dan de weergave van Gods woord door een mens is het woord Gods zelf [het Evangelie] en zo ook het rechtstreeks door dit goddelijk woord onderricht worden. Te vanzelfsprekender is dit laatste omdat met het Evangelie het woord Gods nog altijd [in zijn oorspronkelijke gedaante] onder ons aanwezig is. Dit goddelijk woord en deze goddelijke onderrichting zijn uiteraard verre te verkiezen boven de weergave ervan door een mens, welke mens ook, en hoezeer wij op de onderrichting door een mens [en daarmee op een reproductie door een mens] blijven aangewezen; hoeveel meer nog boven een reproductie die door de natuur der dingen gedoemd is oneindig ver beneden het origineel te blijven en een beslagen, het beeld vertekenende spiegel te zijn. Belangrijker dan de gelovige op te voeden tot het accepteren van de preek zoals deze is en tot het deemoedig besef dat men ook uit de meest nietszeggende preek nog altijd wel iets kan opsteken, lijkt me dan ook de gelovigen ertoe te brengen het Evangelie-zelf te lezen. Om Christus lief te hebben moet men toch allereerst Zijn woord, het Evangelie, leren liefhebben d.i. minstens werkelijk willen lezen. Hoe weinige gelovigen doen dit, en hoe weinige priesters sporen hiertoe aan als tot een der meest essentiële handelingen.

En zou het niet mogelijk zijn, dat men meer in staat is waarlijk iets uit een preek op te steken naarmate men meer het Evangelie leest en heeft liefgekregen? Ik ben er zeker van. Dit moge dan de preek, ook de meest onbeholpene en nietszeggende, als tóch nog vruchtbaar 'redden', men vergete toch niet dat diezelfde liefde voor het Evangelie alvorens met de preek te verzoenen de preek nogmaals tot een beproeving kan maken, en misschien niet de minste...

Henri Bruning

* Noemt de Encycliek *Quas Primas* niet reeds het meevieren der heilige geheimen door de gelovigen waardevoller dan de onderrichting die de preek is!?